

5-дәріс. **Қоғамның саяси жүйесі**

Дәріс жоспары:

1. Саяси жүйе түсінігі және тұжырымдары, құрылымы
2. Саяси тұрақтылық және тұрақсыздық
3. Азаматтық қоғам

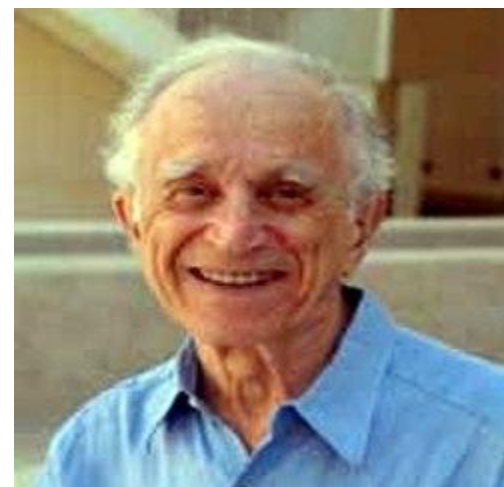
Саяси жүйе түсінігі және тұжырымдары, құрылымы

Саяси жүйе – билік пен басқару құрамын қалыптастыру арқылы өз мүдделерін іске асыру қызметін атқаратын қоғамның саяси субъектілері арасындағы біртұтас, тұрақты қарым-қатынастар жиынтығы

Габриэль Алмонд
(1911-2002)

«Саяси жүйе»
ұғымы саясаттану
ғылымында XX ғ.
50-жылдары
қолданысқа енді

Девид Истон
(1917-2014)

Г. Алмонд пен Д. Истонның тұжырымдары бойынша, қоғамның саяси жүйелері төмендегідей негізгі элементтерден тұрады:

- 1.Саяси билік** (мемлекет және оның барлық құрылымдары)
- 2.Заңдар, жарғылар, дәстүрлер, әдет-ғұрыптар** (құқықтық, моралдық тәртіп пен принциптер, өнеге-салт)
- 3.Азаматтардың өзіндік бірлестіктері** (саяси партиялар, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар)
- 4.Қоғамның саяси мәдениеті** (саяси білім, құқықтық мәдениет, саяси идеология, саяси сана, азаматтардың саяси іс-қимылдары)

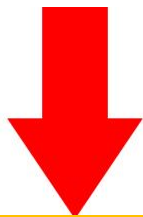

Әр елдің саяси жүйесі әртүрлі,
әрбір қоғамның саяси жүйесі өзіне ғана тән

Саяси жүйенің жіктелуі:

Демократиялық
құндылықтарға негізделген

(А) Ағылшын-американдық
саяси жүйе
(Ә) Континентальды-
еуропалық саяси жүйе

Демократиялық
құндылықтарға негізделмеген

(Б) Жетілмеген индустриалдық
саяси жүйе
(В) Тоталитарлық саяси жүйе

Демократиялық елдерде қоғамның саяси жүйесі мемлекеттік билікті қалыптастырады, әлеуметтік топтар, таптар, ұлттар арасындағы өзара қатынастарды реттейді, қоғамдағы тұрақтылық пен тәртіпті қамтамасыз етеді

Қоғамның саяси жүйесі атқаратын қызметтер:

«Республика қызметінің түбегейлі принциптері:
қоғамдық татулық пен саяси тұрақтылық»
(ҚР Конституциясының 1-бабы, 2-тармағы)

Саяси тұрақтылық — қоғамның әлеуметтік-саяси жүйелерінің қоғамдық өзгерістерге уақытында жауап беріп, шиеленістерді дер кезінде шеше алу жағдайы

Тұрақтылықтың түрлері: статикалық және динамикалық

Саяси тұрақсыздық — қоғамның сыртқы және ішкі саяси-экономикалық шешімдерге байланысты тәуекелге баруы

Тұрақсыздықтың екі түрі болады: экстрозанды және өкіметтік

Азаматтық қоғам

Азаматтық қоғам – мемлекеттік құрылымнан тыс қалыптасатын әлеуметтік-экономикалық және мәдени-рухани қоғамдық қатынастардың жиынтығы

Құқықтық мемлекет –
демократиялық жолмен
қабылданған заң
үстемдік ететін, оның
алдында бәрі де тең
саналатын, жеке
адамның құқығы жан-
жақты қамтамасыз
етілетін мемлекеттік
құрылыс

Азаматтық қоғам институттары:

- ✓ Қоғамдық бірлестіктер
- ✓ Саяси партиялар
- ✓ Кәсіподақтар
- ✓ Қоғамдық кеңестер
- ✓ Үкіметтік емес ұйымдар
- ✓ және т.б.

Азаматтық қоғамда мемлекеттің жеке адам өміріне араласуына шек қойылады, ал оның міндеттерін азаматтар өз еркімен атқарады және орындалуын өздері тексереді

Қазақстан Республикасының саяси жүйесіне байланысты мемлекеттік сипаттары

Қазақстан Республикасы – **демократиялық** мемлекет

Қазақстан Республикасы – **зайырлы** мемлекет

Қазақстан Республикасы – **құқықтық** мемлекет

Қазақстан Республикасы – **әлеуметтік** мемлекет